

NOORD

HUMANISTISCH VERBOND

De SCHAKEL, is het ledenblad van de afdelingen Fryslân, Groningen e.o. en Drenthe . van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.

de komende nummers:

8 december 2023 **deadline 17-11-2023**

8 maart 2024 **deadline 16-2-2024**

7 juni 2024 **deadline 16-5-2024**

6 september 2024 **deadline 9-8-2024**

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink
Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden
baukje.scheppink@gmail.com
0511-477083

WEBMASTERS

Groningen Welmer Boiten

welmerboiten@gmail.com

Drenthe Henk van der Zijden

henkvanderzijden@outlook.com

Fryslân communicatie@hvfryslan.nl

Meer adressen en contactpersonen achter in de Schakel.

Een ander e-mailadres?

Geef het ook door aan het Landelijk Bureau, leden@humanistischverbond.nl, dan komen de e-mails - ook die van de afdelingen - in het vervolg op het goede adres terecht.

Bij de foto's in deze Schakel

De foto's en illustraties in deze Schakel zijn van de auteurs, gepubliceerd met toestemming van de maker of de Creative Commons licentie.

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen en opzeggingen naar:

Landelijke ledenadministratie

Humanistisch Verbond, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam 020-5219000
leden@humanistischverbond.nl

Groningen en Ommelanden

Humanistisch Centrum
W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen
Ieke Verveld, secretaris
secre.hvgron@gmail.com
Donaties: Penningmeester HV afd. Groningen
NL 69 TRIO 0391 04 29 47
Stichting Huisvesting HV Groningen
NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân

Postbus 2502, 8901 AA Leeuwarden
secretariaat@hvfryslan.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadm.
Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân

Drenthe

Het Humanistisch Verbond Drenthe
Pottenbakkerstraat 49, 9403 VX Assen
secre.hvdrenthe@gmail.com
Fieneke Stronkhorst, secretaris
Facebook: Humanistisch Verbond Drenthe

Website

Heeft u al ontdekt dat er op onze landelijke website onder evenementen een pagina "wandelingen" staat?

<https://www.humanistischverbond.nl/laat-je-inspireren/wandelen/>

AGENDA NOORD

datum	afdeling	activiteit		pag
dinsdag 5 september 2023	Drenthe	digitale ALV		35
donderdag 7 september 2023	Groningen	Workshop geweldloze comm	G	11
zondag 10 september 2023	Groningen	Black lives matter	Groningen	15
dinsdag 12 september 2023	Drenthe	HV-café	Assen	38
donderdag 14 september '23	Fryslân	Palaver ZW Fryslân	Bolsward	28
donderdag 14 september 2023	Groningen	Zindag 10 Humor	Groningen	
vrijdag 15 september 2023	Groningen	Opening kunstexpositie	Groningen	
vrijdag 22 september 2023	Drenthe	Eten met gespreksstof	Assen	39
zaterdag 23 september 2023	Drenthe	Cursus Kennism. Hum	Emmen	6
zaterdag 23 september 2023	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	
zondag 24 september 2023	Groningen	Zindag 10 Humor	Groningen	17
zondag 24 september 2023	Drenthe	Wandelen	Assen	38
dinsdag 26 september 2023	Fryslân	Cursus Kennism. Hum	Leeuwarden	6
woensdag 27 september 2023	Groningen	Cursus Humanisme	Groningen	7
vrijdag 29 september 2023	Fryslân	Peulen & praten	Marsum	32
zaterdag 30 september 2023	Groningen	Actieve hoop-verdiepingsdag	Groningen	5
zondag 1 oktober 2023	Groningen	Wandelen	Gasteren	14
woensdag 4 oktober 2023	Groningen	Cursus Humanisme	Groningen	7
vrijdag 6 oktober 2023	Groningen	Gendergesprek	Groningen	19
zaterdag 7 oktober 2023	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	
zondag 8 oktober 2023	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	25
maandag 9 oktober 2023	Groningen	Cursus Kennism. Hum	Groningen	6
dinsdag 10 oktober 2023	Drenthe	HV café	Assen	38
woensdag 11 oktober 2023	Groningen	Cursus Humanisme	Groningen	7
zaterdag 14 oktober 2023	Drenthe	Actieve hoop-verdiepingsdag	Dwingeloo	5
dinsdag 17 oktober 2023	Groningen	Vervolg geweldloze comm	Groningen	12
woensdag 18 oktober 2023	Groningen	Cursus Humanisme	Groningen	7
donderdag 19 oktober 2023	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	21
zaterdag 21 oktober 2023	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	
vrijdag 27 oktober 2023	Fryslân	Peulen & praten	Marsum	32
zondag 29 oktober 2023	Drenthe	Wandelen	Norg	38
zondag 29 oktober 2023	Groningen	Zindag 11	Groningen	17
donderdag 2 november 2023	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	21
zaterdag 4 november 2023	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	
zondag 5 november 2023	Groningen	Wandelen	Zuidvelde	14
dinsdag 7 november 2023	Groningen	Lezing Armoedebeleid	Groningen	19
woensdag 8 november 2023	Groningen	Cursus Humanisme	Groningen	7
vrijdag 10 november 2023	Drenthe	Revue	Assen	
zondag 12 november 2023	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	25
maandag 13 november 2023	Groningen	Cursus Trage vragen	Groningen	8
woensdag 15 november 2023	Groningen	Dwarsliggers	Groningen	20
zaterdag 18 november 2023	Fryslân	Verdiepingsdag	Actieve hoop	5
maandag 20 november 2023	Groningen	Trage vragen	Groningen	8
dinsdag 21 november 2023	Drenthe	HV café	Assen	38
vrijdag 24 november 2023	Fryslân	Peulen & praten	Marsum	32
zondag 26 november 2023	Groningen	Zindag 12	Groningen	17
zondag 26 november 2023	Drenthe	Wandelen	Gees	39
maandag 27 november 2023	Groningen	Trage vragen	Groningen	8
zondag 1 december 2024	Drenthe	Eten met gespreksstof	Bovensmilde	39
zondag 3 december 2023	Groningen	Wandelen	Anloo	14
maandag 4 december 2023	Groningen	Trage vragen	Groningen	8
donderdag 7 december 2023	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	22
zaterdag 9 december 2023	Groningen	Goed leven goede dood	Verdiepingsdag GR	8
zondag 10 december 2023	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	25
dinsdag 19 december 2023	Drenthe	HV café	Assen	38
vrijdag 29 december 2023	Fryslân	Peulen & praten	Marsum	32
zondag 7 januari 2024	Fryslân	Nieuwjaarsbijeenkomst		27
zondag 14 januari 2024	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	26
zondag 11 februari 2024	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	26
zondag 10 maart 2024	Fryslân	Filosofie ve BP	Leeuwarden	26

Wat een deelnemer zei over deze verdiepingsdag:

“We voerden geen inhoudelijke discussies met elkaar, kregen geen theorie voorgeschoteld, maar wisselden ervaringen uit en deden nieuwe op door de ander aan te horen. Dit uitspreken en luisteren hielp mij bij het (her)ontdekken van mijn weerbaarheid en (veer)kracht om weer in actie te komen.”

Deze verdiepingsdag is er voor iedereen die zich zorgen maakt over het klimaat. Ga vandaag nog aan de slag, meld je aan voor deze verdiepingsdag in Groningen, Drenthe of Leeuwarden.

Groningen:

zaterdag 30 september 2023

10:00 – 16:30 uur

Docent/gespreksleider: Han Verhoeven

Drenthe, Dwingeloo:

zaterdag 14 oktober 2023

10:00 – 16:30 uur

Docent/gespreksleider: Han Verhoeven

Leeuwarden:

zaterdag 18 november 2023

11:00 – 17:00 uur

Docent/gespreksleider: Han Verhoeven

Aanmelden & meer info:

www.humanistischverbond.nl/hoop

Kennismaken met humanisme

Hoe kan je bijdragen aan meer verbondenheid in deze tijden van individualisme? Hoe blijf je kritisch én tegelijkertijd luisteren naar een ander, ook als iemands mening verschilt met de jouwe? Hoe kan je omgaan met tegenstrijdigheden tussen je kernwaarden en je leefstijl? Hoe gaat het humanisme om met intolerantie? Wat geeft het leven zin?

Ontdek in een middag of avond wat het humanisme kan betekenen voor je (nieuwe) antwoorden. Denkers als Erasmus, Arendt en Manschot helpen je hierbij. Je krijgt inzicht in je eigen, praktische wijsheid en wat jij belangrijk vindt. In gesprek met elkaar beoefen je meteen een belangrijk aspect van het humanisme, namelijk de dialoog.

Deze cursus is interessant voor iedereen die zich wil verdiepen in humanisme, met elkaar in gesprek wil gaan en nieuwe inzichten wil opdoen. Je kunt ook eigen vragen inbrengen.

Emmen

zaterdag 23 september 2023

14:00 – 16:30 uur

Docent/gespreksleider: Ronald Hünneberg

Leeuwarden

dinsdag 26 september 2023

19:30 – 22:00 uur

Docent/gespreksleider: Ronald Hünneberg

Groningen

maandag 9 oktober 2023

19:30 – 22:00 uur

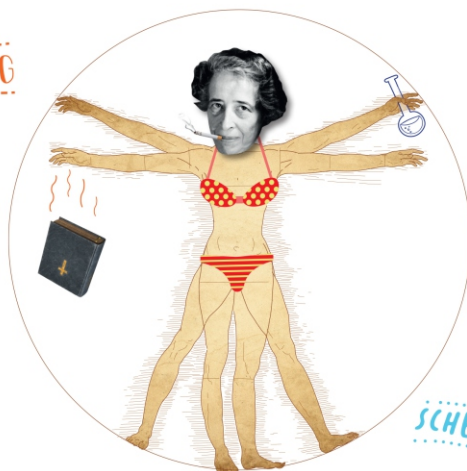
Docent/gespreksleider: Ronald Hünneberg

Aanmelden & meer info:

www.humanistischverbond.nl/kennismaken

CURSUS HUMANISME

VERLICHTING

SCHERPER DENKEN

Humanisme (6 avonden)

In deze cursus bekijk je met je docent de rol van humanisme dichtbij en veraf.

Onderzoek met Socrates en Montaigne hoe de mens ging nadenken over zichzelf. Wat leren we van Aristoteles hoe we ons verhouden tot onze medemensen? Ontdek met Nietzsche en de ecohumanisten hoe het humanisme zich verhoudt tot het milieu en duurzaamheid. Ervaar hoe kunst en verbeelding een rol spelen bij zingeving. Kijk met Spinoza naar de relatie tussen humanisme, atheïsme en religie en hoe je het humanisme concreet in je eigen leven toe kunt passen. En hoe zit het met het humanisme in andere delen van de wereld?

Je gaat de dialoog aan en leert hoe je jezelf tot de nieuwe kennis verhoudt. Bekijk het programma op de website en meld je aan!

Groningen

Reeks van 6 avonden: woensdag 27 sept., 4, 11, 18 okt. en 8 nov. 2023

19:30 – 22:00 uur, Docent/gespreksleider: Ronald Hünneke

Aanmelden & meer info:

www.humanistischverbond.nl/cursushumanisme

Trage vragen in een versnellende maatschappij

Actuele vraagstukken – zoals over natuur en klimaat, vrijheid, levensbeschouwing, racisme en presteren – raken ons persoonlijk en roepen vragen bij ons op. Ze zijn niet een-twee-drie te beantwoorden. Het zijn zogeheten 'trage vragen'.

Juist in een tijd van snelheid en doorgaan, is het belangrijk stil te staan om zodoende doorvoelde en doordachte stappen te kunnen zetten. Daarom organiseert het Humanistisch Verbond deze cursus. Om je te inspireren, begeleiden en activeren om aan de slag te gaan met wat echt belangrijk voor je is, en (samen) te zoeken naar antwoordrichtingen. Met je eigen leven en de voelsprieten die daarin zijn ontwikkeld als uitgangspunt.

Het is een cursus waarbij je (nog) dichterbij je eigen kern komt, bij jouw 'waarom'. Zo ontwikkel je een voedingsbodem vanwaaruit je krachtig en zinvol de wereld tegemoet kunt treden.

Groningen

Reeks van 4 avonden: maandag 13, 20, 27 november en 4 december 2023

19:00 – 22:00 uur, docent/gespreksleider: Ronald Wolbink

Maximaal 9 personen kunnen deelnemen.

Aanmelden & meer info: www.humanistischverbond.nl/tragevragen en www.humanistischverbond.nl/laat-je-inspireren/cursussen/vragen-cursus/

Goed Leven, Goede Dood

Hoe kijk je naar de dood? Wat is voor jou een goede dood? En wat betekent een goed leven voor jou? Op deze verdiepingsdag ga je op zoek naar jouw omgang met de dood. Door de dood in de ogen te kijken krijg je ook scherper waar je blij van wordt. Waar je het allemaal voor doet. Je onderzoekt de gevoelens die de dood ongemakkelijk maken. En je oefent hoe je het gesprek over de dood aan kan gaan. Je leert jezelf kennen als het gaat om vragen met betrekking tot de dood en wat je wel en niet wilt. En hoe je het gesprek met een ander hierover voert.

Vind op de verdiepingsdag jouw vorm in hoe om te gaan met het laatste stuk van jouw leven, of dat van een ander die je liefhebt.

Groningen:

zaterdag 9 december 2023, 10:00 – 16:00 uur

Docent/gespreksleider: Saskia Markx-Dassel **Aanmelden & meer info:**

www.humanistischverbond.nl/goedleven

Wat inspireert ons?

DE JONGE HUMANISTEN GRONINGEN

In deze reeks artikelen beschrijven we wat ons het afgelopen kwartaal inspireerde, aan de hand van onze bijeenkomsten.

Deel 6: Zomer – door Ivo Hengst

Ook in de zomer hebben we ons goed bezig weten te houden. Kort voor de zomer vierden we Wereldhumanismedag met een elftal jonge humanisten. We hadden Joop van Wijnen, een humanistisch geestelijk verzorger in

spe, uitgenodigd om ons programma mede vorm te geven. Met een reflectieoefening en een groepsdialoog stimuleerde zij ons om onze waarden te expliciteren. Dit vergde veel doorvragen op socratische wijze. Sommige overtuigingen zijn zo sterk aanwezig dat lastig is om verder te argumenteren dan dat het tot in je kern *juist voelt*. Door goede vragen te stellen lukte het toch. Live muziek en enkele voordrachten maakte het programma van de viering compleet.

In juli was het tijd voor ons jaarlijkse zomeruitje. Dit jaar togen we naar Delft waar humanistisch vormingsonderwijzer Jos de Wit ons rondleidde en vertelde over onder andere Hugo de Groot, Multatuli en Antoni van Leeuwenhoek. Uit de

geschiedenisles herinneren we Hugo de Groot vooral als degene die uit Slot Loevestein ontsnapte in een boekenkist. Maar wat een invloed heeft hij als

rechtsgeleerde wel niet gehad op het hedendaagse recht! Ook bezochten we museum Prinsenhof voor een verder duikje in de geschiedenis, en was er ruimte voor het informele samenzijn.

Na deze 'loodzware' 'bedevaartstocht' in de verzengende hitte zijn we wel toe aan wat ontspanning. Tijd om wat stapjes terug te doen bij de 'Zomeravondfilosofen'. We blijven even weg van het Humanistisch Centrum en zetelen neer in (de tuin van) Paul's stulpje in Helpman. Onder het genot van een hapje en drankje mijmeren we wat over het leven aan de hand van een aantal lichte, filosofische vragen. Wie weet komen we dan weer tot andere, inspirerende inzichten.

OPVOLGING GEZOCHT

Een groot deel van de activiteitencommissie loopt al een poosje mee bij de Jonge Humanisten. En met een poosje bedoelen we: langer dan 10 jaar in het geval van Paul, Welmer en Ivo. De officiële grensleeftijd van 35 jaar zijn we inmiddels voorbij (de een iets ruimer dan de ander) en de vraag is: hoe lang kunnen we ons nog met goed fatsoen 'jong' noemen?

We zoeken opvolgers. Gezien onze vorderende leeftijd willen we ons in de loop van dit jaar terug trekken uit de Jonge Humanisten. Dat betekent niet dat we niet meer actief zullen zijn voor het Humanistisch Verbond. We willen ons gaan richten op het verbreden van de doelgroep. Waar 65-plussers het Humanistisch Centrum al goed weten te vinden, willen wij met onze toekomstige activiteiten ook andere generaties aantrekken. Meer informatie daarover volgt later.

Ondertussen gunnen we (echt) jonge humanisten (dus tot een jaar of 35) ook een eigen plek. Daarom hopen we dat er mensen zijn die door willen gaan met de jonge humanisten in Groningen. Wij willen daar graag mee helpen waar dat gewenst is.

Zou je mogelijk iets willen betekenen in het voortzetten van de Jonge Humanisten Groningen, laat het dan even weten. Geheel vrijblijvend uiteraard. Wellicht kunnen we wat mensen samenbrengen.

AANKONDIGINGEN

Opnieuw vanwege de grote belangstelling vorige keer: Onze workshop geweldloze communicatie door Christiaan Zandt. Als dit wat voor je is kun je ook meedoen met de vervolgworkshop (zie hieronder).

Polarisatie is een belangrijk thema, zeker onder humanisten die vaak geloven in vrij denken en een eigen mening ontwikkelen. Hoe kunnen we omgaan met andersdenkenden, en hoe kunnen we de discussie blijven voeren zonder te eindigen in een conflict dat ons verder uiteen drijft van andere groeperingen? Geweldloze communicatie kan hierbij helpen.

Geweldloze communicatie, ook wel bekend als nonviolent communication, is ontwikkeld door de Amerikaanse psycholoog Marshall Rosenberg. Hij deed jarenlang onderzoek naar communicatie die bijdraagt aan contact en samenwerking. Wereldwijd wordt geweldloze communicatie benut om verbinding te versterken. 'Geweldloos' duidt hierbij op een intentie: het gaat om verbinding waarbij ieders behoefte telt. In het hart van geweldloze communicatie schuilt een bewustzijn van behoeften die we als mens delen. Geweldloze communicatie is verschillende dingen voor verschillende mensen: een manier om de verbinding met zichzelf te versterken die leidt tot meer keuzevrijheid, een set vaardigheden om dialoog aan te gaan óf een manier om de samenwerking in bijvoorbeeld opvoeding, onderwijs en organisaties te veranderen.

Tijdens deze avond kun je op een interactieve manier ervaren wat geweldloze communicatie te bieden heeft. Hoe deze gespreksvorm kan bijdragen om aanwezig te blijven in een (lastig) gesprek, in plaats van in je eigen patronen te schieten. Hoe het je in staat stelt om, aan de hand van

concreet te oefenen vaardigheden, verbinding te maken met de eigen behoeften én die van anderen, zodat gesprekken leiden tot samenwerking die energie geeft, vertrouwen bouwt en duidelijkheid biedt.

We bieden deze keer een combiticket aan, zodat je extra voordelig kunt deelnemen aan de vervolgworkshop in oktober. Meer informatie hieronder.

- Voor iedereen in de leeftijd 18 t/m 45 jaar die wil leren hoe je op een andere, verbindende manier met elkaar in gesprek kunt gaan.
- Prijs Combiticket (met vervolgworkshop): € 12,- voor leden van het Humanistisch Verbond, studenten en minima. €20,- voor niet-leden.
- Prijs Los (alleen deze workshop): €7,50 voor leden van het Humanistisch Verbond, studenten en minima. €12,- voor niet-leden.
- Aanmelden: info@jongehumanistengroningen.nl.

(*Normaal gesproken is de prijs een stuk hoger. Het merendeel wordt gedragen door het Humanistisch Verbond.)

Geweldloze Communicatie is niet zo ingewikkeld, en kan toch behoorlijk moeilijk zijn! We organiseren deze avond voor mensen die [de introductieworkshop](#) gevolgd hebben in april of september, of in het verleden al eens met Geweldloze Communicatie bezig zijn geweest. Om aan de hand van eigen alledaagse uitdagingen te experimenteren met een geweldloze benadering.

Christiaan Zandt biedt een aantal oefeningen die kunnen helpen om dieper te duiken in empathie, in eerlijkheid en in verbinding. Want een wereld die werkt voor iedereen vraagt een open hart, een luisterend oor en woorden die overkomen!

- Voor iedereen in de leeftijd 18 t/m 45 jaar die wil leren hoe je op een andere, verbindende manier met elkaar in gesprek kunt gaan.
- **Prijs Combiticket** (met [introductieworkshop](#)): € 12,- voor leden van het Humanistisch Verbond, studenten en minima. €20,- voor niet-leden.
- **Prijs Los** (alleen deze workshop): €7,50 voor leden van het Humanistisch Verbond, studenten en minima. €12,- voor niet-leden.
- Aanmelden: info@jongehumanistengroningen.nl.

Trainer en gespreksleider is Christaan Zandt. Hij werkt sinds 2006 met geweldloze communicatie als trainer en mediator. Hij studeerde geschiedenis in Groningen en verschoof door de jaren heen zijn aandacht naar wat er in dit huidige moment tussen mensen speelt. Bij al zijn werkzaamheden ondersteunt hij mensen in hun natuurlijk vermogen om oprecht te luisteren naar wat iemand werkelijk bezig houdt.

WANDELEN in *Groningen*

Zondag 1 oktober Wandeling in de Gasterse Duinen bij Gasteren.

Verzamelen aan de Oudemolenseweg t/o Pannenkoekenboerderij Brinkzicht te Gasteren. Na afloop koffie drinken bij Pannenkoekenboerderij Brinkzicht.

Zondag 5 november Wandeling in het Tonckensbosch bij Zuidvelde.

Vanuit centrum Norg richting Assen, via de Asserstraat N373.

Parkeren bij de Brink in Zuidvelde, rechts van de weg, schuin tegenover de Reeweg en t/o huisnummer Asserstraat 87. Na afloop koffie drinken bij 't Wapen van Norg, schuin t/o de kerk.

Zondag 3 december Wandeling bij het Anloërdiepje bij Anloo.

Verzamelen op de parkeerplaats gelegen achter de Brinkstraat 7 te Anloo (voorheen café-restaurant Popken Hollander).

Parkeerplaats is te bereiken door schuin achter de kerk de Esweg in te slaan. Na ongeveer 50 meter ligt rechts de parkeerplaats. Na afloop koffie drinken bij hotel/restaurant De Koningsherberg.

Alle wandelingen starten om 10.30 uur en zijn tussen de 3 en 4,5 km.

Deelname aan de wandelingen is gratis en toegankelijk voor leden en niet-leden. Consumpties zijn voor eigen rekening.

Inlichtingen Marijke en Pieter Hofman

0592 – 343595 Mobiel: 06 1900 30 43 Email: hofbak@ziggo.nl

Op deze middag geven we het woord aan twee sprekers, die ieder vanuit een andere invalshoek iets vertellen over de Black Lives Matter-beweging.

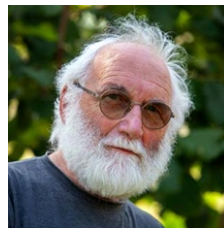
Hoewel slavernij 150 jaar geleden is afgeschaft, werkt ons slavernijverleden door op onze huidige samenleving. Voor mensen met roots in de voormalige koloniën werkt het slavernijverleden behoorlijk door in hun levens. In hun positie op de arbeidsmarkt, in hun schoolloopbaan en zelfs in hun partnerkeuze. Het dringt pas de laatste jaren bij het grote publiek door, hoe bepalend ons slavernijverleden eigenlijk is geweest voor de manier waarop we naar elkaar kijken.

Charlotte Wekker heeft als nieuwsgierig docent aan de Hanzehogeschool, veel met studenten en medewerkers van kleur gesproken en vertelt over haar onderzoek naar ongelijke kansen op basis van ras en kleur.

Onderzoeker Charlotte Wekker (53) is van Surinaams-Nederlandse afkomst. Ze is een veelgevraagd spreker, trainer en coach. Charlotte is gespecialiseerd in het voeren van gesprekken in situaties waar ongelijke kansen op basis van kleur worden ervaren. Ze werkt als docent aan de Hanzehogeschool en doet een promotie-onderzoek naar gelijke kansen in het hoger beroepsonderwijs.

Chris Beuker is oud-docent drama, kunstenaar en schrijver. In zijn nieuwste boek *“Black Lives Matter: Voor elkaar met elkaar”* neemt hij ons mee naar de opkomst van Black Lives Matter. Hierbij legt hij verbandingen met de opkomst van andere bewegingen, in het bijzonder de communistische. Zijn boek, dat tevens een oproep tot medemenselijkheid en solidariteit is, vormt de basis voor zijn lezing.

Het Boek *“Black Lives Matter: Voor elkaar met elkaar”* ligt in de boekwinkels, maar is ook te bestellen bij Chris. Mail je bestelling naar camchr@hetnet.nl, dan neemt hij het mee op 10 september.

Algemene informatie

Zondag 10 september om 14:00 (inloop 13:30)

Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen

Aanmelden: aanmelden@hvgroningen.nl

Toegang is gratis.

In september 2022 zijn we opnieuw begonnen met Zindag, nadat we kort voor de uitbraak van de coronapandemie al een eerste aftrap hadden. We kijken terug op een mooi seizoen van acht Zindagen

waarin we uiteenlopende thema's met elkaar bespraken zoals nieuwsgierigheid, nostalgie, vriendschap en spiritualiteit. Iedere keer waren we met een gevarieerd gezelschap van jong(er) en oud(er), telkens tussen de 18 en 26 personen.

In het programma van de Zindag zijn al snel wat vaste elementen ontstaan. We starten met een van muziek voorziene fotovoorstelling met beelden die we associëren met het thema van de dag. Vervolgens gaan we uiteen in kleine groepjes voor het filosofisch speeddaten aan de hand van enkele vragen en bespreken we plenair na. Daarna volgen meestal nog twee voordrachten, afgewisseld met bij het thema geselecteerde liedjes, gespeeld door twee van ons. We sluiten altijd af met taart, waarbij er ook ruimte is voor informele ontmoeting.

De ene keer verloopt het programma iets strakker, de andere keer wat rommeliger, nooit geheel volgens planning, nooit perfect. Maar altijd met enthousiasme in een open sfeer. En taart dus.

VOLGENDE BIJEENKOMST 24 september 2023:

Na onze zomerstop gaan we het hebben over humor. Hoe belangrijk is humor voor ons? Kan het verbinden? Kan het ons helpen om te gaan met de moeilijke kanten van het leven? En wanneer gaat humor over de grens?

Heb je beelden (foto/video) van jouw

associatie met humor? Stuur ze door, en wij verwerken ze (anoniem) in de slides achter de openingsmuziek, of op andere wijze.

OOK GEPLAND:

- 29 oktober: Tijd
- Toekomst 26 november: Sprookjes
- 28 januari:

WAT IS ZINDAG?

Zindag is een zondagsbijeenkomst bedoeld voor mensen die diepgang zoeken in het leven, maar zich niet thuis voelen in een religieuze omgeving. We komen samen om het leven en ons menszijn te vieren, te erkennen dat niemand foutloos is en om elkaar te inspireren een beter mens te zijn. Iedere Zindag staat een thema centraal dat we op verschillende manieren belichten, bespreken en beleven; met voordrachten, muziek, beeldmateriaal en ruimte voor gesprek.

De Zindag is mede-geïnspireerd op het concept van Sunday Assembly en vindt plaats op iedere laatste zondag van de maand, behalve in december en de zomermaanden.

De bijeenkomsten staan open voor iedereen, dus wees welkom en sluit aan! We sluiten af met koffie/thee en taart. Voel je vrij om ook iets lekkers mee te nemen!

OPROEP

Wil je meewerken aan Zindag: structureel of bij een specifiek thema? Dat kan, bijvoorbeeld meedenken bij het opstellen van het programma, een korte voordracht doen, een muzikale bijdrage of gewoon helpen met alles klaarzetten. Hulp is zeer welkom! Neem gerust vrijblijvend contact op voor overleg.

CONTACT

Je kunt ons mailen via info@zindag050.nl Zie ook: <https://zindag050.nl/>

PRAKTISCHE INFORMATIE

zondag 24 september, - 11:00 (inloop vanaf 10:30)

Humanistisch Centrum (W.A. Scholtenstraat 2, Groningen)

Aanmelden: niet nodig, toegang is gratis. Taart meebrengen wordt zeer gewaardeerd!

GENDERGESPREK

Voor het eerst in Groningen, in samenwerking met het landelijk bureau en de jonge humanisten, houden we het gendergesprek op 6 oktober.

We gaan een open gesprek aan over gender. Kom leren hoe trans mensen zelf gender ervaren, hun positie in Nederland zien en wat ons te doen staat. Meer informatie vind je op de website.

Praktische informatie

Vrijdag 6 oktober, 20:00 (inloop vanaf 19:30)
-Humanistisch Centrum (W.A. Scholtenstraat 2, Groningen)

Aanmelden: aanmelden@hvgroningen.nl, toegang is gratis.

ARMOEDEBELEID IN GRONINGEN

Lezing van de heer Eelco Eikenaar, wethouder armoedebelid over de vraag hoe de Gemeente Groningen de inkomenspositie van mensen in armoede probeert te verbeteren wanneer we Groningen vergelijken met andere middelgrote steden in ons land

Praktische informatie

Dinsdag 7 november, 19.30 uur tot 21.30 uur (zaal open vanaf 19.00)

Humanistisch Centrum (W.A. Scholtenstraat 2, Groningen)

Aanmelden:
aanmelden@hvgroningen.nl,
toegang is gratis.

Vijf generaties

DWARSLIGGERS

Door Marianne Kootstra

Met muziek van Willem de Haan

15 november | 20:00 (Inloop: 19:30)

Humanistisch Centrum

Groningen en Ommelanden
HUMANISTISCH
VERBOND

In november is het tijd voor een bijzondere avond over mensen die opkomen voor hun rechten: Dwarsliggers.

Auteur Marianne Kootstra zal spreken over vijf generaties dwarsliggers uit haar familie in de periode van 1880 tot 1980. Het gaat over mensen die zich vol overtuiging hebben ingezet voor de rechten en inkomsten van veenarbeiders, het recht op hetzelfde loon voor hetzelfde werk van vrouwen, dienstweigering, drankbestrijding en het recht op wonen. De geschiedenis van het rode veendorp Appelscha komt tot leven door de persoonlijke verhalen en anekdotes van een vijftiental dwarsliggers.

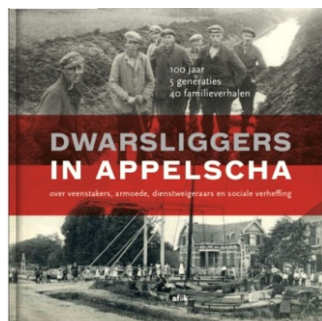
Willem de Haan, eerder te gast voor zijn lezing over pacifisme, zorgt nu voor de muzikale aankleding. Daarna is ruimte voor gesprek, waar we onder andere kijken wie de dwarsliggers van deze tijd zijn.

*Het boek Dwarsliggers in Appelscha ligt vanaf november in de boekwinkels, en is nu te bestellen met voorintekenkorting. Bestel je voor 10 september 2023 dan kost het boek 25 euro in plaats van 29,95. Afhalen in je eigen boekwinkel of bij de lezing van **15 november**. Mail je bestelling naar Marianne: markoot@xs4all.nl.*

Aanvang: 20:00 (inloop: 19:30)

Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2,
Groningen

Anmelden: activiteiten@hvgroningen.nl

**Aanvang 20.00 uur, inloop
vanaf 19.30, Tresoar**

19 oktober

Dr. Gaila Pander over

Nietzsche en Zarathustra

In 1884 verscheen Nietzsche's hoofdwerk *Also sprach Zarathustra*. Het staat vol beelden en metaforen, parabellen en het is archaisch van toon. Nietzsche lijkt door de vorm die hij aan zijn hoofdwerk heeft gegeven, een stap terug naar een voor-filosofisch, mythisch discours te zetten. De vraag is daarom gerechtvaardigd of *Also sprach Zarathustra* op de keper beschouwd een filosofische tekst is. Als sleutels om deze filosofisch ongebruikelijke tekst te openen, zullen in de lezing typeringingen die Nietzsche *zelf* aan zijn *Zarathustra* gaf leidend zijn. Waarom typeerde hij *Also sprach Zarathustra* als een symfonie, een toren, een heilig boek en een vijfde evangelie?

Gaila Pander is filosoof en beeldhouwer; zij promoveerde op een proefschrift over de beeldtaal van Nietzsches

2 november Troost

Groningse hoogleraar **Christoph Jedan** neemt u mee in tradities van troost vanuit de filosofie en de theologie en in verschillende culturen. Er is na een inleiding gelegenheid om met de heer Jedan in gesprek te gaan. Aansluitend kunt u aanschuiven bij de materialisatie van nieuwe pogingen om voor een breed publiek tot troost te komen: Een aangepast concert in het kader van de herdenking van Allerzielen door het **Leeuwarder Kamerkoor**, begeleid door een kamerorkest en natuurlijk met solisten. Gespeeld wordt Ein Deutsches Requiem van Brahms in kleine bezetting. Brahms schreef dit requiem, met zijn aangepaste teksten, vooral als bron van troost voor de achterblijvers. De lezing kost zoals gebruikelijk € 7,-, het concert is gratis.

Diner Pensant

Om dit allemaal praktisch mogelijk te maken lopen een paar zaken anders dan u gewend bent van het Filosofiecafé. De foyer van de Grote Kerk in Leeuwarden is open vanaf 17:45 waarna tussen 18:00 en 18:30 tegen betaling van € 19,- een eenvoudige stamppotmaaltijd wordt geserveerd (**ook vegetarisch graag aangeven bij aanmelding**). Aansluitend volgt dan in de refter van het voormalige Dominicanerklooster de lezing van de heer Jedan en vanaf 19:30 is er gelegenheid tot het stellen van vragen. Info & reserveren via info@filosofie.FRL

7 december oud-filosoof des Vaderlands Nietzsche – Nihilisme – Nu

Bij Nietzsche is er ook altijd een andere kant. Nietzsches denken is nooit in één interpretatie te vatten. Zowel de ontwikkeling in zijn denken, de verschillende thema's die in verschillende boeken centraal staat, als ook de aforistische vorm van veel van zijn teksten maken zijn werk onvermijdelijk multi-interpreteerbaar. In mijn presentatie bespreek ik zijn thesen over 'Het Europese nihilisme'. Daarmee zal een andere kant van Nietzsches denken naar voren komen dan in de eerdere voordracht van dr. Gaila Pander. Nietzsche ziet de taak van de filosoof graag als die van een arts van de cultuur. In het werk van die arts staat de diagnostische taak centraal. De eigen cultuur en samenleving vormen de patiënt. Nietzsche onderzoekt die patient naar zijn denken (filosofie en wetenschap), zijn handelen (moraal en politiek), zijn geloven (religie en bijgeloof) en zijn scheppen (kunst), en hij diagnostiseert de ziekte van de cultuur als nihilisme.

De term 'nihilisme' heeft zijn bekendheid weliswaar te danken aan het denken van Fr. Nietzsche, maar heeft tegenwoordig voor ons een veel beperktere betekenis dan hij in het werk van Nietzsche krijgt. In de lezing bespreek ik de soorten of fasen van nihilisme die hij onderscheidt, de achtergronden of oorzaken van dat nihilisme, en de reden waarom hij het een (of beter: 'de') *Europese* ziekte noemt. We zullen zien in hoeverre Nietzsches analyse van 150 jaar geleden te herkennen zijn in onze eigen ervaring van onze tijd en cultuur.

Paul van Tongeren (1950) studeerde theologie in Utrecht en filosofie in Leuven, waar hij ook promoveerde op een proefschrift over Nietzsches moraalkritiek. Hij was hoogleraar aan de universiteiten van Leiden (1985-1991), Nijmegen (1988-2015) en Leuven (2002-2016) en als geassocieerd onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Pretoria (Zuid-Afrika) (2002-2016). Zijn wetenschappelijk werk is in vele talen vertaald en heeft twee kernpunten: enerzijds de filosofie van Nietzsche en anderzijds de wijsgerige ethiek, met een voorliefde voor de klassieke traditie van de deugdethiek. Zijn Nederlandstalige boeken zijn gericht op een breder publiek en bereiken hoge oplages. In 2013 won hij met *Leven is een kunst* de Socratesbeker voor het urgentste en oorspronkelijkste Nederlandstalige filosofieboek. Van april 2021 tot april 2023 was hij Denker des Vaderlands.

PALAV *Leeuwarden* **dít jaar te gast in Heerenveen**

De groep onder begeleiding van Jan Wijnbenga komt in de komende tijd op de volgende data bij elkaar:

2023	2024
13 september	17 januari
18 oktober	14 februari
29 november	13 maart
13 december	17 april
	15 mei

Gespreksonderwerpen worden door de deelnemers bepaald. Informatie over locatie en deelname bij Jan Wijnbenga, voorzitter@hvfryslan.nl

Oproep ten bate van Filosofie voor een Breed Publiek

Tijden zijn bar en helaas is het na de pandemie nog niet rustiger geworden. Met elkaar nadenken over actuele ontwikkelingen is harder nodig dan ooit, maar het wordt alsmaar lastiger om filosofische reflectie te organiseren voor een prijs die voor een breed publiek acceptabel is. We sluiten een prijsverhoging in 2024 niet uit maar proberen deze te voorkomen. Om een activiteit als 'Filosofie voor een breed publiek' ook in de toekomst op de rails te houden, zijn twee acties van essentieel belang:

- voldoende deelnemers, zodat onkosten gedekt kunnen worden
- voldoende verkoop van boekjes met samenvattingen, zodat de investering van het drukken ervan terugverdiend kan worden

We roepen jullie hulp in. Je kunt helpen door

- aanwezigheid, waarvoor wij jullie van harte uitnodigen
- waar mogelijk en zinvol reclame te maken voor 'Filosofie voor een breed publiek' (folders verkrijgbaar via secretariaat@hvfryslan.nl)
- reclame te maken voor de boekjes met verslagen van de bijeenkomsten (van alle 31 jaren zijn papieren boekjes verkrijgbaar
- de eerste 25 jaar ook digitaal, op usb)

2023-2024

JAARGANG

32

Twijfel

leren laveren tussen fundamentalisme en relativisme

als keuze

Pakweg 35 jaar geleden was de oproep om positieve waarde te hechten aan 'het voordeel van de twijfel' een belangrijk thema in het humanistische gedachtegoed.

Nu, in ons tijdsgewricht, lijkt twijfel alom nog veel minder geliefd dan destijds. In politiek en maatschappelijk debat bestoken partijen elkaar met beweringen, suggesties en vermoedens die worden gepresenteerd met de zwaarte van onweerlegbare feiten. En ook het individuele leven lijkt steeds meer doordrongen van de hang naar absolutisme.

Wat is eigenlijk het voordeel van twijfel? Weegt het op tegen nadelen? Welke activiteit kunnen we beschouwen als het tegenovergestelde van twijfelen? En wat is de samenhang tussen kwalificaties als twijfel, feit, fake, kans, wetenschap en mening? En is ook bij twijfel sprake van 'kairos', het juiste moment en de juiste plek?

Na de afgelopen lezingencycli, waarin onderwerpen als waarheid, weten, gelijk hebben/krijgen/zijn, en wereldburgerschap centraal stonden, gaan we ons in deze 32^e serie verdiepen in de plaats en functie van twijfel in onze actualiteit. We gaan te rade bij diverse klassieke en moderne filosofen, maar ook bij onszelf.

We gaan onderzoeken of de uitspraak van de staatsman/filosoof Marcus Tullius Cicero (106-43) klopt, dat je door te twijfelen tot waarheid komt ("dubitando ad veritatem pervenimus").

Zomaar een uitspraak tot waarheid bombarderen, werkt in ieder geval desastreus, dat is al duidelijk.

8 oktober 2023 **Wat betekent twijfel?**

Om goed te kunnen nadenken en inzichten te kunnen toepassen is het nodig om begrippen goed te definiëren en in verband te plaatsen. Wat is twijfelen? Wat doen we als we kansen berekenen? En wat hebben deze activiteiten met elkaar te maken? Wanneer is iets een feit? En wat gebeurt er als ik een mening heb?

Inleider: prof.dr. Paul van Tongeren (*filosoof – Radboud Universiteit Nijmegen*)

12 november 2023 **Existentiële twijfel**

Het gaat hier natuurlijk niet over de twijfel over müsli of boterhammen bij het ontbijt, maar over existentiële twijfel. Die treedt op wanneer je de illusie hebt dat je een robuuste eenheid bent, maar geplaagd wordt door je meervoudigheid. Twijfel aan je leven treedt vooral op als je slaags raakt met een lastig element van je persoonlijkheid, wat zich uit als angst of depressie. Het boeddhisme en de niet uitsluitend op het rationele gerichte stroming in de Renaissance proberen dit probleem op dezelfde manier op te lossen, namelijk door niet de twijfel, maar de innerlijke gespletenheid die eraan ten grondslag ligt aan te pakken. Zij doen dit door “vriendschap te sluiten met jezelf.” Dat betekent vooral dat je vriendschap sluit met het segment van je persoonlijkheid waar je het meeste moeite mee hebt. De grote Renaissance-geleerde Marsilio Ficino benadert zo zijn depressieve kant in *Liber de Vita* (1489). Hij erkent zijn “melancholia”, constateert dat vooral kunstenaars en filosofen er last van hebben, en verzoent die dan met de andere elementen van zijn persoonlijkheid, die hij toedicht aan de invloed van de verschillende planeten. Het boeddhisme heeft net zo'n energetische aanpak, waardoor ook het lichaam erbij betrokken wordt. In meditatie worden de interne krachten geharmoniseerd door ze de ruimte te geven. Een dergelijke houding tegenover de verschillende krachten in jezelf kan ook leiden tot openheid tegenover de uiteenlopende krachten in de buitenwereld. Parallel hieraan lijkt de visie van James Bridle in *Ways of Being*.

Inleider: Meino Zeillemaker (*fotograaf, filmmaker, schrijver, leraar Shambala boeddhisme*)

10 december 2023 **Twijfel en vrijdenken**

In ons tijdsgewricht lijkt maatschappelijk debat in toenemende mate

gekaracteriseerd door zwart/wit-denken, eigen gelijk, en behoefte aan beheersing van communicatiemiddelen. In deze bijeenkomst gaan we terug naar een tijd waarin denken over maatschappijkritische onderwerpen als rechten van arbeiders en vrouwen, nationalisme en militarisme nog in de kinderschoenen stond. We gaan ons met name verdiepen in het gedachtegoed van jurist, rechtsfilosoof, socialist en vrijdenker Clara Wichmann (1885-1922).

Inleider: drs. Marthe Kerkwijk (*filosoof – Internationale School voor Wijsbegeerte – Leusden*)

14 januari 2024 **Wat is de relatie tussen twijfel en gevoel van eigenwaarde?**

Over Schopenhauer en Nietzsche. De moed om te twijfelen als vorm van amor fati. Zekerheid als angst voor vrijheid.

Inleiders: drs. Frank Meester (*filosoof/ publicist/musicus*) en drs. Maarten Meester (*filosoof, journalist, docent/student*)

11 februari 2024 **Kun je twijfelen leren?**

Twijfel in opvoeding en onderwijs. Over de rol van cynisme en fundamentalisme. Over de relatie tussen cynisme en creativiteit/fantasie. In de klassieke traditie van het cynisme staat kritiek op / twijfel aan culturele gewoonten en geaccepteerde waarheden centraal. Cynici richtten zich op eenvoudig en eerlijk leven. Wat kunnen moderne wereldburgers leren van het cynisme?

Inleider: dr. Han Thomas Adriaenssen (*filosoof – Rijksuniversiteit Groningen*)

10 maart 2024 **Ik twijfel, dus wij zijn**

De zinsnede 'Ik twijfel' wordt in deze tijd al gauw gelezen als een uitspraak van een individu dat iets niet weet, onzeker is, geen beslissingen kan nemen ... Terwijl van het 'ik' wordt verwacht dat het stevig in de schoenen staat en in staat is tot stellige uitspraken te komen. Bij ieder debat dat langs komt, wordt het 'ik' gevraagd om een stevige mening. Twijfel als hermeneutische grondhouding leidt echter tot iets heel anders: creativiteit, verbinding, worteling én vernieuwing.

Met Paul Ricoeur en een kunstenaar als Grayson Perry onderzoeken we hoe twijfel tot een 'wij' kan brengen.

Inleider: dr. Els Maeckelberghe (*ethicus Beatrix Kinderziekenhuis Groningen/ UMCG*)

Tijd: Zondagmiddagen van 13.30 - 16.00 uur

Plaats: De Bres – Schoolstraat 4 –
8911 BH Leeuwarden

Kosten deelname: €10,- p.p. per bijeenkomst.

U kunt contant betalen aan de zaal, of dit bedrag storten op
bankrekeningnummer

NL 16 TRIO 0198 3836 65 t.n.v. penningmeester HV-Fryslân.

In verband met de onzekere tijden kan het zijn dat we de prijs in 2024 moeten bijstellen/aanpassen

Wanneer u zich vooraf inschrijft voor het bijwonen van alle lezingen geldt een gereduceerd tarief van €50,- (voor de hele serie).

Wanneer u geld overmaakt, graag vermelden welke inleiding/inleidingen het betreft.

Informatie: www.humanistischverbond.nl www.theaterdebres.nl

Vragen: secretariaat@hvfryslan.nl app of sms naar: 06-33781823

NIEUWJAARSBIJEENKOMST 7 januari 2024

Zet alvast in de agenda voor 2024:
de nieuwjaarsbijeenkomst 2024 van de
afdeling Fryslân op 7 januari. Nadere
informatie vindt u in de volgende
Schakel en via de e-mailnieuwsbrief.

Nog geen nieuwsbrief per e-mail gezien?
Geef uw e-mailadres door aan
secretariaat@hvfryslan.nl

Donderdag 14 september 2023, van 19.30 tot ca. 21.30 uur,

De Groene Weide, Snekerstraat 2 in Bolsward.

Thema van deze avond: Zomerse terugblik en onderwerpen voor dit seizoen

De Palavergroep Zuidwest Friesland start het volgende seizoen weer met een reeks gespreksbijeenkomsten over onderwerpen, die ons raken of bezig houden. De bedoeling is dat iedereen steeds zijn inbreng kan hebben, spontaan op basis van een vraag zoals 'wat is belangrijk voor mij armoedebestrijding/welvaartsverdeling'? Of een gesprek naar aanleiding van een inleiding over bijvoorbeeld 'de essentie van het humanisme'. Of zoals meestal een actueel thema wat op dat moment speelt.

Was je er tot nu toe niet bij? Geen probleem sluit gerust aan, als deze groep je boeit of je je eigen thema's wilt delen en bespreken of als je nieuwsgierig bent naar de inzichten van anderen en hier over in gesprek wilt komen.

*bundels met cartoons
van 9 tot 5 zijn in de
boekhandel te koop.*

JOMO

Jan Wijbenga
Voorzitter HVFryslân

Ik ken een Hbo-student die met de studie helemaal bij is, die geen studieschuld heeft opgebouwd en door haar stageplaats gevraagd is er parttime te blijven werken. Zij volgt een excellent programma bij de universiteit dat uitmondt in een master. Zij plant haar tijd effectief en efficiënt en reageert niet direct maar wel dezelfde dag op berichten op haar telefoon. Ze zit nu met haar vriend in Thailand. Een huisgenoot van haar heeft het daarentegen moeilijk, is onzeker over de studiekeuze, is ernstig gestrest door prestatiedruk, heeft last van een bindend studieadvies, heeft een forse studieschuld en maakt zich ernstig zorgen over haar toekomstige koopwoning. Zij vindt dat de mooiste tijd van haar leven verloren gaat aan verplichtingen door studiedruk en klaagt dat zij ondanks haar herkansingen toch recht heeft op vakantie. Zij heeft een omvangrijk sociaal leven op en naast haar telefoon. Zij wil niets missen en reageert op ieder bericht dat binnenkomt. Ze staat midden in het leven maar slikt wel antidepressiva.

De eerste student bestaat, de tweede ook maar is wat ingekleurd, zij het niet echt bezijden de waarheid. Dat de huidige student het soms lastig heeft wil ik niet ontkennen en ook niet bagatelliseren. Voor menigeen ligt een burn-out op de loer. Maar ik durf de stelling aan dat de stress die de student ervaart recht evenredig is met zijn of haar schermtijd. De mobiele telefoon (smartphone) is een levensader geworden en in een groot aantal gevallen een slagader die een constante stroom van al dan niet relevante informatie gevraagd maar vooral ongevraagd aanvoert. Voor sommige jongeren is de smartphone de navelstreng met het leven. En dat leven is veeleisend. Want in deze complexe en constant appellerende samenleving, met haar overdaad aan prikkels en opties, is het maken van keuzes niet eenvoudig. De druk om vooral niet te kiezen en alles mee te willen maken is groot. De bezorgdheid en angst om iets te missen is navenant. Fomo is een volksziekte geworden met stress en depressies in haar kielzog. Fomo staat voor Fear of Missing Out, de angst iets te missen of gemist te hebben. Fomo is de drijfveer in de

jacht naar geluk. 'We zijn geobsedeerd door geluk' zoals de psychiater Dirk de Wachter dat uitdrukt. Geluk wordt gemeten aan beleving, aan aandacht en aan likes. Dit geluk is een door de commercie en de sociale media geschapen verwachtingspatroon rond wie je zou moeten of kunnen zijn.

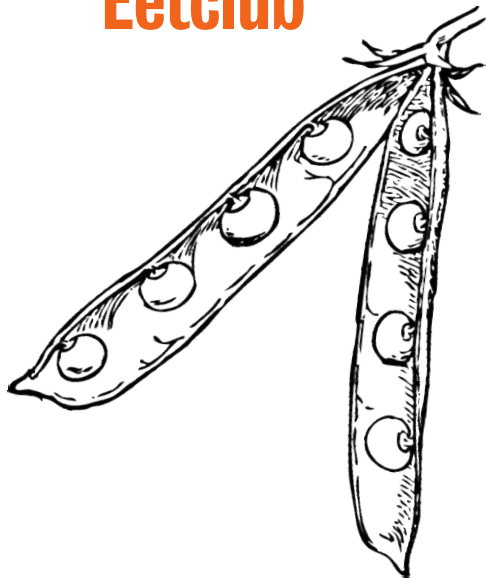
Een reisbureau adverteert met 'Even helemaal niets' om vervolgens een reeks belevingen voor te schotelen. Maar het haakt wel aan bij een nieuwe en fundamentele behoefte aan rust, aan loslaten, aan ruimte en vrijheid. Het appelleert aan Jomo (Joy of Missing Out), de tevredenheid, het geluk in even helemaal niets en het genieten van het hier en nu. Even los van verplichtingen, gebeurtenissen, noodzakelijke activiteiten en de sociale media. Het verwijst naar alleen zijn zonder eenzaamheid. Niets moet, alles mag. Je staat jezelf toe keuzes te maken ter wille van eigen behoeften en welzijn. Je blijkt intens en zonder schuldgevoel te kunnen genieten van niets doen. Het leidt tot dagdromen en creativiteit en vooral tot zelfkennis. Een ongekend leven blijkt schuil te gaan achter nietsdoen. De stap van het calvinistische 'ledigheid is des duivels oorkussen' naar 'nietsdoen leidt tot levensgeluk' is een openbaring.

-

Peulen & Praten

Op 29 september kunnen we elkaar weer zien in de consistorie in Marsum. Onze eet/praatgroep heeft het vorig seizoen vaak rond de 15 deelnemers gehad in steeds wisselende samenstelling. Het eten was lekker, de gesprekken aangenaam. Genoeg reden om na de zomer opnieuw op de

Eetclub

laatste vrijdag van de maand opnieuw met elkaar te eten en/of koken. Er is inmiddels een app waarop we elkaar kunnen informeren, ook over leuke (vaak gratis) happenings. U kunt zich voortaan **aanmelden via secretariaat@hvfryslan.nl**. Er kunnen 16 mensen mee-eten, bij meer aanmeldingen komt u op de wachtlijst! Om mee te doen betaalt u vanaf september 8 euro voor een vegetarische meestal biologische drie-gangen maaltijd, toch niet komen is wel betalen (we houden dan eten over!). We waarderen het zeer als u meekookt of mee wilt opruimen en de afwas doen!

Voor meer informatie kunt u altijd nog mailen naar

peulenenpraten@gmail.com.

Data: elke laatste vrijdag van de maand, in 2023 staan 29 september, 27 oktober, 24 november en 29 december gepland. Eten doen we van 18.00 tot 20.30 uur, kokshulpen worden om 17.00 uur verwacht.

Locatie consistorie: Buorren 18a in Marsum, het dorp ligt 5 km fietsen vanaf station Leeuwarden of is met buslijn 71 (Leeuwarden-Kop afsluitdijk) bereikbaar. **Kosten:** 8 euro, graag gepast en contant betalen.

Opgeven: Er kunnen maximaal 16 mensen mee-eten. Stuur daarom tenminste twee dagen vooraf een e-mail naar secretariaat@hvfryslan.nl en vermeld er zo nodig bij of je vlees, vis of zuivel bij de maaltijd wilt eten. Het is ook fijn als je aangeeft of je komt helpen koken.

Het zijn van die zaken die je vanaf je opvoeding meekrijgt: oudere mensen heten 'u', altijd een schone zakdoek bij je en vies eten bestaat niet. Belangrijker zijn de meegegeven normen en waarden die een spade dieper gaan: liefde en oog voor de medemens. Zo was ik op mijn veertiende al met mijn moeder aan het collecteren voor het goede doel. Op die

leeftijd heb je meisjes en voetballen in het hoofd, maar oma was doodgegaan aan kanker, “dus dat was wel het minste wat we kunnen doen”. Ook kreeg ik al vroeg de 1 procent-regeling mee. Het is heel normaal om 1 procent van je inkomen weg te zetten voor 'goede doelen'. Sommige kerken gooien daar nog wel een schepje bovenop. Maar de 1 procent-norm lijkt een goede richtsnoer.

Onderzoek leert dat we in Nederland redelijk op deze norm zitten. Een gemiddeld huishouden geeft per jaar 400 euro uit aan goede doelen. Daar komt zo'n 150 euro aan collectes en donaties overheen. Overigens geldt hierbij wel de regel “hoe ouder, hoe vrijgeviger”. Jeugd (tot 35 jaar) geeft circa 1 procent van hun uitgaven uit aan een goed doel. Onder huishoudens met een hoofdkostwinner van 65 jaar en ouder bedraagt dit het dubbele. Ondertussen zie ik mijn lezers koortsachtig uitrekenen hoe zij zich tot dit soort percentage verhouden. Voor mij was de 1 procent-goededoelenregeling een mooi richtsnoer. In mijn arme studententijd (800 gulden per maand) lukte dat ook. En dan spaarde ik letterlijk ook nog alle kwartjes uit voor 'mooie boeken'. Terwijl mijn salaris opliep, stegen natuurlijk ook de uitgaven voor allerlei goede doelen. Toen ik zestien jaar geleden burgemeester werd, opende ik de 'burgemeestergoededoelenrekening'. Dit is een stelpost in de gemeentebegroting, waarop ik alle inkomsten boek uit 'klusjes': het honorarium van dagvoorzitterschappen, opbrengsten uit de verkoop van mijn boekjes en allerhande giften. Het zinnetje dat hierbij hoort is: “nee hoor, ik ben gratis in te huren, maar als u wat wilt doen, kan u wat storten op mijn burgemeestergoededoelenrekening”. Zo heb ik in al die jaren

duizenden euro's over kunnen maken op zelf gekozen 'goede doelen'; het heeft voordelen om voorzitter en penningmeester tegelijk te zijn. Vaak gaat dat in de anonimiteit, goed doen is een intrinsieke waarde. Maar soms helpt publiciteit anderen over de drempel van geven.

Het is een interessante gedachte om de 1 procents-regeling breder toe te passen. Zouden we het ook kunnen laten gelden voor onze tijdsbesteding. Wat gebeurt er als iedereen 1 procent van zijn vrije tijd in vrijwilligerswerk zou stoppen. Even rekenen. Stel je slaapt 8 uur en je werkt 8 uur, dan hou je elke werkdag 8 uur over en in de weekenden 16 uur. Dat betekent dat je door de week 50x5x8 uur (2000 uur) vrije tijd hebt. En in de weekenden 50x2x16 uur (1600 uur). Ik geef iedereen 2 weken helemaal vrij. Als we daar de 1 procentsregeling op los laten, dan kan iedereen met een bescheiden inzet 36 uur vrijwilligerswerk per jaar doen. Hoezo, ik heb geen tijd. Een voetbalclub met 500 leden, krijgt zo 18.000 uur ter beschikking, wat overeenkomt met pakweg 15 volledige arbeidsplaatsen.

Zou het ook een politiek instrument kunnen zijn? Neem de voorgenomen Spreidingswet, waar een kabinet over struikelde. Die wet beoogt asielzoekers 'eerlijk' over Nederland te verdelen. Nu worden asielzoekers (exclusief Oekraïners) opgevangen in nog niet de helft van alle 342 gemeenten. Bovendien worden er relatief veel meer asielzoekers opgevangen in het Noorden dan in de rest van Nederland. Stel iedere gemeente zou een aantal opvangplekken creëren voor asielzoekers, dat overeenkomt met 1 procent van het aantal inwoners. Dat zou in Nederland circa 170.000 plekken opleveren. Dat lijkt meer dan genoeg. Bovendien wordt zo voorkomen dat kleinere gemeenten voor hun gevoel overlopen worden door grote asielzoekerscentra. In Borger-Odoorn volstaan circa 250 plekken, in Emmen 1000, in Den Haag bijna 6000.

1 procent van je tijd complimenten uitdelen. 1 procent van je tijd gezond bewegen. En 1 procent van je tijd denken: het mag 1 procent, maar van een beetje meer is nog niemand dood gegaan.

Eric van Oosterhout

Vijf september digitale Algemene ledenvergadering.

In een tweetal nieuwsbrieven heeft de onderstaande, nu ingekorte tekst gestaan. Aangezien de Schakel om en nabij 8 september bij u in de brievenbus ligt, wil ik u toch op de hoogte brengen van dit feit.

Beste leden,

Zoals u weet, zijn wij geruime tijd op zoek geweest naar dringend nodige versterking van het bestuur.

Tot onze grote vreugde heeft die zoektocht twee aspirant leden opgeleverd:

Melanie Willekens-Taal en Ralph du Long.

Beiden zijn inmiddels begonnen met het oppakken van allerlei taken.

We willen daarom hun positie als bestuursleden zo snel mogelijk ook formeel vastleggen.

Om die reden schrijven we een digitale Algemene Ledenvergadering uit, te houden op dinsdag 5 september 2023 om 19.30 uur.

Het enige agendapunt is het voorstellen en de benoeming van Melanie en Ralph.

Namens het bestuur,

Henk van der Zijden

MELANIE WILLEKENS-TAAL

Ik ben Melanie Willekens-Taal (46 jaar). Sinds 3 jaar wonen mijn man, dochter en ik in het mooie dorpje Gees in Drenthe. Daarvoor woonden we in de Randstad onder de rook van Amsterdam, maar in de regio Den Haag ben ik opgegroeid. Een kleine 10 jaar geleden heb ik mijn baan in de ICT opgezegd om fulltime voor mijn gezin en familie te kunnen zorgen.

Daarnaast heb ik mij bekwaamd als yoga- en meditatiedocent.

Begin dit jaar definieerde ik voor mijzelf de wens om, nu de coronaperiode achter ons ligt, een netwerk op te gaan bouwen binnen Drenthe. Op mijn zoektocht kwam ik het Humanistisch Verbond tegen en ik voelde me gelijk met open armen ontvangen. Eigenlijk begon het gelijk te stromen en vind ik het erg leuk om bijeenkomsten voor het HV Drenthe te organiseren en me in

te zetten om meer jongere HV'ers actief te betrekken.

Ik voel mij thuis bij de humanistische waarden en wil deze graag uitdragen. De uitdaging om deze waarden niet alleen te onderschrijven, maar ook praktisch toe te passen en te kijken hoe dat kan in de huidige tijd, vind ik interessant.

Het HV is op landelijk niveau zich meer aan het richten op spiritueel humanisme en humanistische rituelen. Vanuit mijn achtergrond als yoga- en meditatiedocent en organisator van vrouwencirkels en retraites vind ik dat heel erg interessant en wil ik graag mijn steentje bijdragen.

Maar ook ecohumanisme heeft mijn aandacht en ook daarvoor hoop ik wat te kunnen doen binnen HV Drenthe.

Tot slot wil ik zeggen dat ik er gewoon erg veel zin in heb om bij te dragen aan alle mooie dingen die het HV Drenthe doet en organiseert!

RALPH DU LONG

Mijn naam is Ralph du Long. Geboren en getogen in Assen. Lang in Groningen en Amsterdam gewoond en inmiddels alweer wat jaren terug in Assen.

Mijn interesse in humanisme was sluimerend, maar werd volop tot leven gewekt in 2004, toen ik door het Humanistisch Verbond gevraagd werd als projectleider voor het project 'Brede maatschappelijke dialoog'. Dat project werd in samenwerking gedaan met het COC en Yoesuf, een organisatie voor Islam en

seksuele diversiteit. De volledige naam was 'brede maatschappelijke dialoog over homoseksualiteit, religie, levensbeschouwing en ethiek'. Geen idee meer wie die titel had verzonnen, maar het was wel een duidelijke. Het doel was voornamelijk om met religieuze instellingen in gesprek te gaan over homoseksualiteit.

Nadien was ik een tijdje bestuurslid van het HV Assen.

Ik hoop met u, de leden, en het bestuur thema's op te pakken over botsing van waarden. Hier in Nederland, maar vooral ook internationaal. Want dat is mijn eigenlijke werk. Ik ben mensenrechtenconsultant/trainer. Ik doe dat sinds een jaar of dertig en heb in heel wat landen mogen werken. De laatste 10 jaar heb ik dat vooral aan de randen van Europa gedaan en met name in Rusland.

ACTIVITEITENCOMMISSIE

HV Drenthe

HV-Café

Elke 2e of 3e dinsdag van de maand bent u van harte welkom in het “Humanistisch Café “. **De bijeenkomsten vinden plaats** in de vergaderzaal van Humanitas, Brunelstraat 77, Assen. De koffie en thee wordt aangeboden.

Er is parkeerruimte aanwezig.

Aanvang 10.30 uur, einde ongeveer 12.00 uur

Data 2023: 12 september, 10 oktober, 21 november, 19 december

HV-Wandelingen - laatste zondag van de maand.

Aan deelname van de wandeling zijn geen kosten verbonden, wel zijn consumpties na afloop voor eigen rekening.

Aanmelden hoeft niet, is wel handig bij eventuele wijzigingen.

Vooral bij twijfel vanwege weersomstandigheden, kunt u zekerheidshalve voor vertrek even mailen of bellen met degene die de wandeling organiseert.

Wilt u ook een keer de wandeling bij u in uw omgeving organiseren? Graag reactie naar ons.

Zondag 24 september. Wandeling Hijkerveld

Aanvang: 10.30 uur

Vertrekpunt: Parkeerplaats bij de Hijkerweg rechts van de weg Hooghalen-Hijken

Afstand: ongeveer 4 kilometer, **nazit:** Wapen van Schotland Hooghalen

Organisatie: Agnes Swierstra, agnes.swierstra@gmail.com 0857853202

Zondag 29 oktober. Wandeling Norg

Aanvang: 10.30 uur

Vertrekpunt: Parkeerplaats Noordsche Veld, Donderseweg 22, 9331 TB, Norg

Afstand: ongeveer 6 kilometer, **nazit:** Natuurplaats Noordsche Veld

Organisatie: Annie Woudstra, annie.woudstra@ziggo.nl 050-5410830

Zondag 26 november. Wandeling Gees.

Aanvang: 10.30 uur

Vertrekpunt: Parkeerplaats Staatsbosbeheer Tilweg, Gees. Locatie is te vinden op de website van HV Drenthe.

Afstand: 5 kilometer, **nazit:** Bij Melanie Taal.

Organisatie: Melanie Willekens-Taal, melanie.taal@gmail.com 06 55 10 83 76

Bijzonderheden: Een Ecohumanistische Bezinningswandeling: een wandeling met een opdracht om na te denken over je relatie tot de natuur en een uitnodiging eens anders naar de natuur om je heen te kijken.

ETEN MET GESPREKSSTOF

We eten afwisselend bij één van de deelnemers thuis. Het aantal deelnemers wordt meestal beperkt tot maximaal 6 à 8, omdat anders een zinvolle discussie aan een enkele tafel te moeilijk wordt.

Deelname verplicht u niet om zelf ook een keer een bijeenkomst te organiseren, maar mocht u ook een keer “gasthuis” willen zijn, dan horen we dat graag van u.

Volgende data(aanmelden uiterlijk één week van tevoren)

Vrijdag 22 september

Locatie: Anne Zijlstra en Fieneke Stronkhorst, Pottenbakkerstraat 49, 9403 VX, Assen.

Tijd: 17.15-20.00 uur. Kosten € 7,50 Aanmelden: a.zijlstra1@gmail.com 06-51527745 0592-342720

Vrijdag 1 december

Locatie: Jan Kolkman, Meesterswijk 17, 9421 TJ, Bovensmilde

Tijd: 17.15-20.00 uur. Kosten € 7,50

Aanmelden: Jan Kolkman 0592-423191 anjankolkman@gmail.com

De activiteitencommissie

Wim Roeleveld 06-51322851 0599-234497 roeleveld.wim@gmail.com

Jan Kolkman 0592-413291 anjankolkman@gmail.com

GESPREKSGROEP *Hoogeveen e.o*

De laatste bijeenkomst van het seizoen '22 / '23 was op 7 mei en we hebben die ingevuld met terugblikken en vooruitkijken. Er kwamen diverse onderwerpen aan bod zoals de vraag “wat kan kunst met je doen” en een inbreng over “positieve gezondheid”. Verdere gesprekken werden gevoerd over wat er ter plaatse op tafel kwam. Op 16 april sloten we aan bij een boeiende lezing van Petra de Jong over “zelfbeschikking bij een zelfgekozen levenseinde”.

Vooruitkijkend naar het nieuwe seizoen zijn er al verschillende onderwerpen genoemd die leden van de gespreksgroep gaan voorbereiden.

Data voor de periode '23 / '24 :

2023: 24 september, 5 november, 17 december

2024: 28 januari, 10 maart, 21 april

De gespreksgroep komt op zondagen, tussen 10.30 en 12.00 uur, bij elkaar in het Jannes v. d. Sleedenhuis, Valkenlaan 5 in Hoogeveen.

Belangstellenden zijn van harte welkom en kunnen contact opnemen met Elza Craanen 0681204484 / 0528785032 óf met Afke de Vries-Miedema 0640246229 / 0528270426

HV Drenthe *Klankbordgroep*

Ook onder de leden van HV Drenthe zal er soms een verlangen kunnen zijn om eens te praten met iemand die de kunst van het luisteren beheerst en dat ook nog doet vanuit humanistisch perspectief.

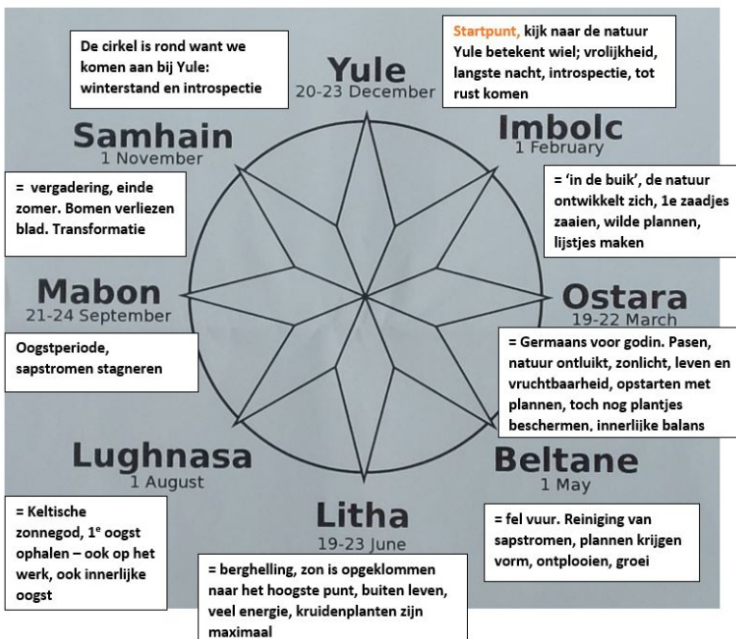
En omdat er in het noorden weinig humanistisch geestelijke verzorgers ter beschikking staan, zijn wij blij met drie leden die zich ter beschikking willen stellen als U dat nodig hebt.

Mochten er zich in uw leven zaken voordoen waarover u wilt praten, dan kunt u een gesprek met een van hen aanvragen **via het secretariaat**. In de Schakel van december stelden de leden van deze klankbordgroep zich uitgebreid voor: **Ton Koster, Jan van Koert en Anne Prins**.

Drenten vieren de *zonnewende* samen op Wereld Humanismedag

Vorig jaar in december vierden de leden van HV-Drenthe de zonnewende met elkaar: het keerpunt van donker naar licht, van oud naar nieuw. Misschien was een traditie geboren. Een half jaar later vierden ze weer een zonnewende, maar nu die in de zomer. Op 21 juni jl. waren de leden van HV-Drenthe te gast in Gees, in de prachtige tuin bij de boerderij van **Melanie Willekens -Taal**. Onder Melanies inspirerende begeleiding en onder perfecte condities qua zon werd er stilgestaan bij Wereld Humanismedag, bij de Wereld yogadag en bij de Midzomerviering.

Melanie introduceerde zichzelf als nieuw HV-Drenthe lid en ze gaf aan dat ze zich binnen het HV wil gaan inzetten voor de jonge humanisten (jonger dan 55 jaar). Ze houdt – als yogadocent - van rituelen en heeft zich o.m. verdiept in het **jaarwiel**. Het is volgens haar een hele mooie manier om naar de natuur,

het leven, maar ook naar jezelf te kijken. Wij zijn volgens Melanie geneigd tot lineair denken, maar zo werkt de natuur niet. Daar gaat het om seizoenen; de natuur is cyclisch. Het jaarwiel is ook

cyclisch en volgt de invloeden van de seizoenen.

Het jaarwiel is bedacht door Gerald B. Gardner, die in de jaren '50 het boek *“Witchcraft today”* gepubliceerd heeft. Het jaarwiel is gebaseerd op oude Germaanse en Keltische tradities; je kunt het zien als een moderne vorm van hekserij. Omdat het past bij veel rituelen, zijn er nadien vele versies van in omloop gekomen.

Melanie heeft de verschillende onderdelen van het jaarwiel toegelicht. Hieronder volgt een plaatje met in de tekstvakken een aantal kernwoorden, impressies die bij de verschillende onderdelen naar voren kwamen. Uiteraard zal eenieder zijn of haar eigen woorden en interpretaties erbij kunnen bedenken.

Na de toelichting van het jaarwiel had Melanie nog twee mooie contemplatie-oefeningen bedacht. Contemplatie moet nadrukkelijk niet gezien worden als iets christelijks, maar als een vrij spel van verbeelding en verstand.

Het lukte haar goed om de Drentse HV-leden aan het werk te krijgen:

Na de oefeningen van introspectie en van dialoog, sloot Melanie de sessie af met een zonnig gedicht:

Wij in de zon

*Ik ging een keer uit wandelen
met Annebet en Joost.
Zo met z'n drietjes dus? ... wel nee!
Er liepen er nog drie met ons mee,
die liepen net als wij,
te wandelen op een rij:
de schaduw van Annebet,
de schaduw van Joost en
de schaduw van mij;
soms waren we lang en dan - o schrik -
en dan weer alle drie kort en dik,
en soms zei Joost: 'O nee maar, zeg,'
Want dan waren we alle drie ... ffft ...! weg,
Maar Annebet, die het weten kon,
zei: 'We lopen niet meer in de zon!'*

Han G. Hoekstra

Tot slot van de prachtige avond vierden we de zonsondergang op een symbolische manier.

De opdracht aan de HV-leden was: “Denk aan wat 'zon' voor jou betekent en schrijf dat op de kaars”.

Om 22.10 uur werd de kaars aangestoken terwijl de zon onder de horizon zakte.

Margreet Riemersma

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

HVO Primair- Org. voor docenten HVO en Levensbeschouwing in het openbaar basisonderwijs. **Eltjo Dijk** regiobegeleider Fryslân e.dijk@hvo.nl www.hvoprimair.nl

Filosofiewerkgroep Fryslân

Ron Muijzer, Raard, 06 337 81 823
ronmuijzer@yahoo.com

Humanistisch geestelijk raadslieden

Carla Bellers, carla.bellers@mcl.nl
MCL Leeuwarden

Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen

Marcelle Mulder, 06 308 12 853

Zorgorg. Patyna, Sneek

marcelle.mulder@patyna.nl

Agaath Heijboer, 050 3613884 of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl UMCGroningen

Reinder Bouwhuis, werkdagen maandag, dinsdag, woensdag (op de oneven weken)
06-82305926 reinder.bouwhuis@nncz.nl

NNCZ Jannes van der Sledenhuis H'veen

Else van der Hoek Martini Ziekenhuis GR
050 524 5112

Sichtpunt.frl geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie

gvthuis.nl Groningen en Drenthe

geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie.

Klankbordgroep HV Drenthe

Ton Koster, Jan van Koert en

Anne Prins. **Contactpersoon:**

Fieneke Stronkhorst 0592-342720 / 06-21363223 secre.hvdrenthe@gmail.com

Humanistische GV bij Justitie

Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen

Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Reinder Bouwhuis, PI Veenhuizen,

r.bouwhuis@dji.minjus.nl

06 5273 8062

locatie Esserheem 08807 37123

locatie Norgerhaven 08807 36885/36882

Lara Dijkstra PI Marwei 088 0742 633

l.dijkstra@dji.minjus.nl

GGZ Friesland, locatie Franeker

Wietske Cuperus, geestelijk verzorger

aanwezig: di, do, vrij 06 83 263 099

wietske.cuperus@ggzfriesland.nl

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden

Mirabelle A. Schaub-de Jong

050-5252253 / 0620732179

Eva Boer 06 54 74 31 38

info@ditidespirit.nl

Humanistische GV bij Defensie

Johan Willem Frisokazerne, Assen

Wiebe Arts, 06-12967358

Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig. Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat. Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relatievering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden. Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt:

www.humanistischeuitvaart.nl

0517 417799 HUB Fryslân

0900 33302020 HUB Drenthe

Humanistisch Verbond Sprekers bij uitvaarten

<https://humanistischeuitvaart.nl/sprekers/regio-drenthe-overijssel-en-flevoland/>

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben? Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af?

Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

Leden bezoeken leden Fryslân

Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in: Postcode gebied 8441-9091

Jac.Konig@kpnmail.nl of 0653172732

Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 – 9296 sakevanderkloet@gmail.com of 0650634629 Palavergroep opstarten:secretariaat@hvfryslan.nl

Stichting Abraham Vellinga

Piet Postma secr. Dubbelstraat 1-4
8561 BC Balk piet@pjpostma.nl
0514 581879

Bijlenga Stichting

Jan Dijkstra jan.dijkstra.mz@gmail.com
Marjoleine Beers secretariaat@hvfryslan.nl

HUMANITAS

Humanitas Assen

Brunelstraat 77, 9404 KB Assen
0592 311 121 assen@humanitas.nl

Humanitas Groningen

A-kerkhof 22 ZZ, 9711 JB Groningen
050 3120633 info.noord@humanitas.nl

Humanitas De Stellingwerven

DeStellingwerven@humanitas.nl
secretaris: Rikus Hermelink

Humanitas Leeuwarden

leeuwarden@humanitas.nl

Humanitas NO-Friesland

no.friesland@humanitas.nl

Humanitas NW-Friesland

nw-friesland@humanitas.nl

De Fryske Marren (DFM)

defriesemereren@humanitas.nl

Humanitas Smallingerland/Opsterland

smallingerland-opsterland@humanitas.nl

Humanitas ZW Friesland

zw-friesland@humanitas.nl
Josée Peereboom secr.
0515-424416

Humanitas Heerenveen

heerenveen@humanitas.nl

foto Haye Bijlstra

BESTUREN

Afdelings

FRYSLÂN

Jan Wijbenga, voorzitter@hvfryslan.nl

Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
secretariaat@hvfryslan.nl, 06 5311 2732

Bart van 't Veer, penningmeester@hvfryslan.nl

Lieuwe Koldijk, vrijwilligersbeleid, coördinator activiteiten

Lara Dijkstra, beoogd bestuurslid

DRENTHE

Henk van der Zijden, voorzitter/penningmeester

0592 20 33 12 / 06 23 60 91 01

henkvanderzijden@outlook.com

pen.hvdrenthe@gmail.com (financiële post)

Fieneke Stronkhorst, secretaris

0592 34 27 20 / 06 21 36 32 23 secre.hvdrenthe@gmail.com

Marlon Busstra, bestuurslid communicatie, 06 1320 0785
stimulans@planet.nl

Ralph du Long, bestuurslid,

06-52 31 40 91, r.dulong@icloud.com

Melanie Willekens-Taal, bestuurslid,

06-55 10 83 76, melanie.taal@gmail.com

GRONINGEN en Ommelanden

Marijke van de Hel, voorzitter

marijkevandehel@gmail.com

Ieke Verveld, secretaris

secre.hvgron@gmail.com 06 10264135

Willem Waard, penningmeester

penningm.hvgron@gmail.com

Lenie Kootstra, lid, Leniekootstra@gmail.com

Welmer Boiten welmerboiten@gmail.com

JONGE HUMANISTEN

Ivo Hengst, jong hv: ivo_hengst@hotmail.com

3
4
9
14
15
17
19

20
21
23
24
27
28
30
32
33
35
38
40

41
44

Agenda
Cursussen in het Noorden
Jonge Humanisten Groningen
Wandelen Groningen
Black Lives Matter Groningen
Zindag Groningen
Gendergesprek
Amoedebeleid
Dwarsliggers
Filosofiecafé Fryslân
Palaver Leeuwarden
Twijfel als keuze FveBP
Nieuwjaar Fryslân
Palaver ZW Fryslân
JOMO
Peulen & praten Fryslân
1% column Drenthe
Van het bestuur Drenthe
Activiteitencommissie Drenthe
Gespreksgroep Hoogeveen
Klankbordgroep Drenthe
Wereldhumanismedag
Adressen

INHOUD